

Розділ 7. ГЕОЛОГІЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЮДИНИ

Людство активно діє на земну кору та її поверхню. Процес перетворення земної кори людиною, а також його вплив на природні геологічні процеси отримав назву **антропогенного геологічного процесу**. За масштабами його можна порівняти з природними екзогенними процесами, але він відрізняється від них своєю молодістю. Антропогенний процес виник приблизно мільйон років тому, в цей час як деякі геологічні процеси діють мільярди років. Друга відмінність полягає в тому, що він надзвичайно швидко наростає. Основна роль при цьому належить інтенсивному розвитку техніки, тобто утворилася відповідна система *людина – техніка – природа*, в якій значно зросла роль людини як геологічного фактора. Частину земної кори, яка підлягає впливу діяльності людини, а також зовнішні оболонки Землі (атмосфера, гідросфера та біосфера) В.І.Вернадський виділяв як **ноосферу** (грецьк. “*ноос*” – *розум*), тобто сферу дії людського розуму. В першу чергу поступово в ноосферу перетворювалась біосфера. З’явився ноогенез – перехід стихійної еволюції до еволюції, управління якою було підпорядковане людській свідомості. З розвитком сільського господарства, промисловості, видобутком корисних копалин, розселенням людей, а також з урбанізацією та війнами розширювалася техносфера, збільшувалося антропогенне навантаження на природний ландшафт. За останні роки антропогенні процеси охопили більше 55% площі планети, в надра Землі люди проникли вже на глибину до 12,5 км, у стратосферу на десятки кілометрів і почали інтенсивно освоювати космічний простір. У результаті люди своєю діяльністю проникли в усі системи природного середовища (рис. 7.1), які разом складають ноосферу і значних змін при цьому зазнали геологічні об’єкти та геологічні процеси.

Рис. 7.1. Схема впливу діяльності людини на природне середовище (за Г.В. Котловим).